

Vlerësimi i kostos dhe buxheti

Menaxhimi I Projekteve

Kosto e projektit

- Kosto e projektit është ndër përcaktuesit kryesor se a mund të fillon dhe si mund të përfundon projekti.
- Menaxhmenti i Kostos kryesisht interesohet për resurset që nevojiten për të përfunduar aktivitetet.
- Menaxhmenti i Kostos po ashtu kujdeset se si vendimet e ndryshme mund të ndikojnë në koston e projektit.

Menaxhimi I kostos së projektit

- Menaxhimi I kostos së projektit zakonisht kujdest për këto tri faza:
 - Llogaritja e Shpenzimeve
 - Buxhetimin
 - Kontrollin e shpenzimeve

Llogaritja e Shpenzimeve

- Në këtë fazë llogariten afërsisht kostot e resurseve të cilat shërbejnë për kryerjen aktiviteteve të projektit
- Në llogaritjen e shpenzimeve llogariten të gjitha resurset për aktivitetet që janë planifikuar, duke përfshirë njerëzit, materialet, mjetet, shërbimet dhe llogarit paparashikuara.
- Në llogaritjen e shpenzimeve është e rëndësishme të definohen njësit matëse.
- P.sh për puntor a paguhet me orë, për ditë, javë, muaj.
 - Materiali në çfarë njësi mund të matet: m, m², m³, tonë, kg
 - Valuta në euro, dollar, lek etj

Çfarë është buxheti?

- Buxheti është një plan për alokimin e burimeve
- Akti i buxhetit është alokimi i burimeve të rralla të organizatës për punët e ndryshme të saj.
- Shumica e menaxherëve të lartë përpiqen për të qenë aktiv në procesin e buxhetimit për të financuar çdo aktivitet të planifikuar në nivelin e duhur.
- Buxheti nuk është një aspekt i planit mirëpo një shprehje e politikës së organizatës si dhe një mekanizëm kontrolli

“Buxheti është plani i i projektit mirëpo në një formë tjetër”

“Buxhetimi nënkupton mbledhjen e shpenzimeve për aktivitete në një formë agregate”

Vlerësimi i buxhetit të projektit

- Çfarë burimesh do të kërkon projekti?
 - Çfarë sasive kërkohet për secilin burim?
 - Kur do të nevojiten burimet?
 - Sa do të kushtojnë – duke përfëshirë edhe efektet e inflacionit në çmim?
-
- Ndërtimi i i buxhetit të projektit është shumë më i vështirë se hartimi i buxhetit për aktivitetet e zakonshme të organizates.
 - Planifikuesi i buxhetit të projektit nuk mund të mbështetet te tradita
 - Vlerësimi i kostos për çdo projekt përfëshinë **riskun**

Faktorët që ndikojnë në buxhet

1. Kostoja në tërësi është e lidhur me objektivat që parashikohen të realizohen.
2. Kostoja është ngushtësisht e lidhur me afatet e realizimit.
3. Kostoja e projektit është e lidhur ngushtësisht me me qartësinë, me të cilën transmetohen kërkesat e projektit brenda stafit të tij, por sidoms me marrëdhënie me furnitorët e jashtëm.

Tabela : Përpilimi i buxhetit për detyra specifike

Nr	Detyra ose nën-projekti	Kohë zgjatja	Data e fillimit	Data e mbarimit	Orë pune njeri	Produkti ose objek-tivi	Kostoja në 000 lekë	Subjekti që e kryen
1								
2								
3								
4	Totali							

Kostot direkte dhe indirekte

- Metodologjia e planifikimit , është e ndryshme për projekte të ndryshme po është e ndryshme përgjithësisht kudo në botë.
- Baza e të dhënave është e njëjtë për të gjithë.
- Elementet bazë të koston konsiderohen nga të gjithë njësoj dhe ndahen në dy lloje kryesore:

1. Kosto direkte
2. Kosto indirekte

Të dy këto kosto ndeshen në të gjithë projektin.

Kostot direkte dhe kosto indirekte

- **Kosto direkte** – Kosto që i ngarkohen tërësisht vetëm një projekti.
- **Kosto indirekte** – Kosto të cilat ndahen me projekte ose veprimtari të tjera jashtë projektit në shqyrtim.
- Për llogaritje të buxhetit më rëndësi është përcaktimi i saktë në radhë të parë i kostove direkte.

Kosto direkte në projekt mund të jenë:

- Fondi i pagave, sigurimet dhe shpërblimet e punonjësve si dhe çdo lloj tjetër shpenzimi që bëhet në dobi të punonjësve nga burimet financiare të projektit.
- Materiale pune, materiale konsumi, lëndë të para, e të tjera të ngjajshme.
- Makineritë dhe pajisjet e destinuara për përdorim vetëm në kuadrin e projektit në shqyrtim.
- Shpenzimet e ushëtimit që kryhen nga pjesëtarët e ekipit, në dobi të projektit.
- Trajnimet me ose pa shkëputje nga puna të cilat organizohen posaqërisht në dobi të projektit.
- Shpenzimet e promovimit dhe marketingut të projektit.
- Shpenzimet legale të regjistrimeve dhe licencimeve, që kryhen vetëm në dobi të projektit.
- Shpenzimet administrative telefon, energji elektrike, qira etj.
- Shpenzimet e auditimit dhe kontrollit të brendshëm të projektit.

Kosto indirekte në projekt mund të jenë :

- Pajisje dhe makineritë që përdoren edhe në projekte tjera.
- Instalime elektrike , telefonike, interneti, ngrohje etj. Të cilat shërbejnë edhe për veprimtari tjera.
- Shpenzime qeraje dhe mirëmbajtje të ambienteve ku zhvillon veprimtarinë e tij projekti. Të cilat shërbejnë edhe për veprimtari tjera.
- Taksa dhe tatime , të cilat i ngarkohen në tërësi institucionit ose njësisë që është angazhuar me realizimin e projektit.
- Kostot e zyrave administrative si ajo e personelit, e blerjeve dhe e prokurorimeve , e financës etj që funksionojnë brenda strukturës organike të njësisë ose institucionit nga i cili varet projekti.

Kostot fikse dhe kostot operative

- **Kosto fikse** – të gjitha ato kosto të cilat kryhen , pavarësisht nga shkalla e avancimit të projektit dhe cilësia e realizimit të objektivave të tij.
- **Kostot operative** – ato kosto madhësia e të cilave do të varet nga intensiteti i avancimit të projektit dhe nga sasia e cilësia e produktit e produktit përfundimtar që ai do të jep.

Kosto fikse mund të jenë:

- Qiraja e ambienteve;
- Shpenzimet administrativ , të ngrohjes e tjera të ngjajshme;
- Pajtimi telefonik dhe i shërbimeve të tjera me tarifë fikse;
- Pagat e punonjësve, sigurimet shëndetësore , e tatime mbi to;
- Veprimtaria promovuese;
- Etj.

Kosto operative mund të jenë:

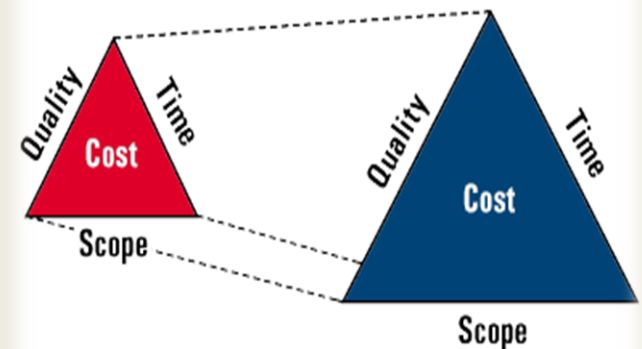
- Kostot e lëndëve të para e shërbimeve që përdoren në atë masë që produkti përfundimtar kërkon.
- Taksa e tatime të cilat vendosen mbi xhiron ose mbi fitimin.
- Një pjesë e shërbimeve telefonike dhe disa materiale të tjera të konsumit.
- Komisione dhe shpërblime të tjera kompensuese që u njihen konsulentëve, agjentëve, etj., sipas shkallës së suksesit në tregëtimin e produktit përfundimtar;
- Të tjera të ngjajshme.

Gabime të mundshme që duhet mënjanuar

- Procedura e zgjedhjes së furnitorit dhe mallrave ose shërbimeve, rasti i tenderit ose rasti i drejtë për drejtë.
- Qëndrimi ekstremist autoritar i ndonjë drejtuesi madhor, i cili i joshur nga një lavdi personale momentale , mund të pakësoj buxhetin në mënyrë drastike.
- Mungesa e një metodologjie profesionale në zgjedhjen dhe negociimin e kushteve kontraktuale, me eksoertët e konsulentët profesionalizmi i të cilësve mund të mos justifikohet në koston e projektit.
- Mos zberthimi i detyrave të projektit me vëmendje.
- Mos vlerësimi dhe mos planifikimi i saktë i kohës së nevojshme për realizimin e projektit.
- Nënshtrimi ndaj presioneve që mund të vijnë nga drejtime të ndryshme.
- Kompromentimi i drejtuesve të niveleve të ndryshme të një projekti , nëpërmjet udhëtimeve, dhuratave, e shpërblimeve të tjera të dukshme.

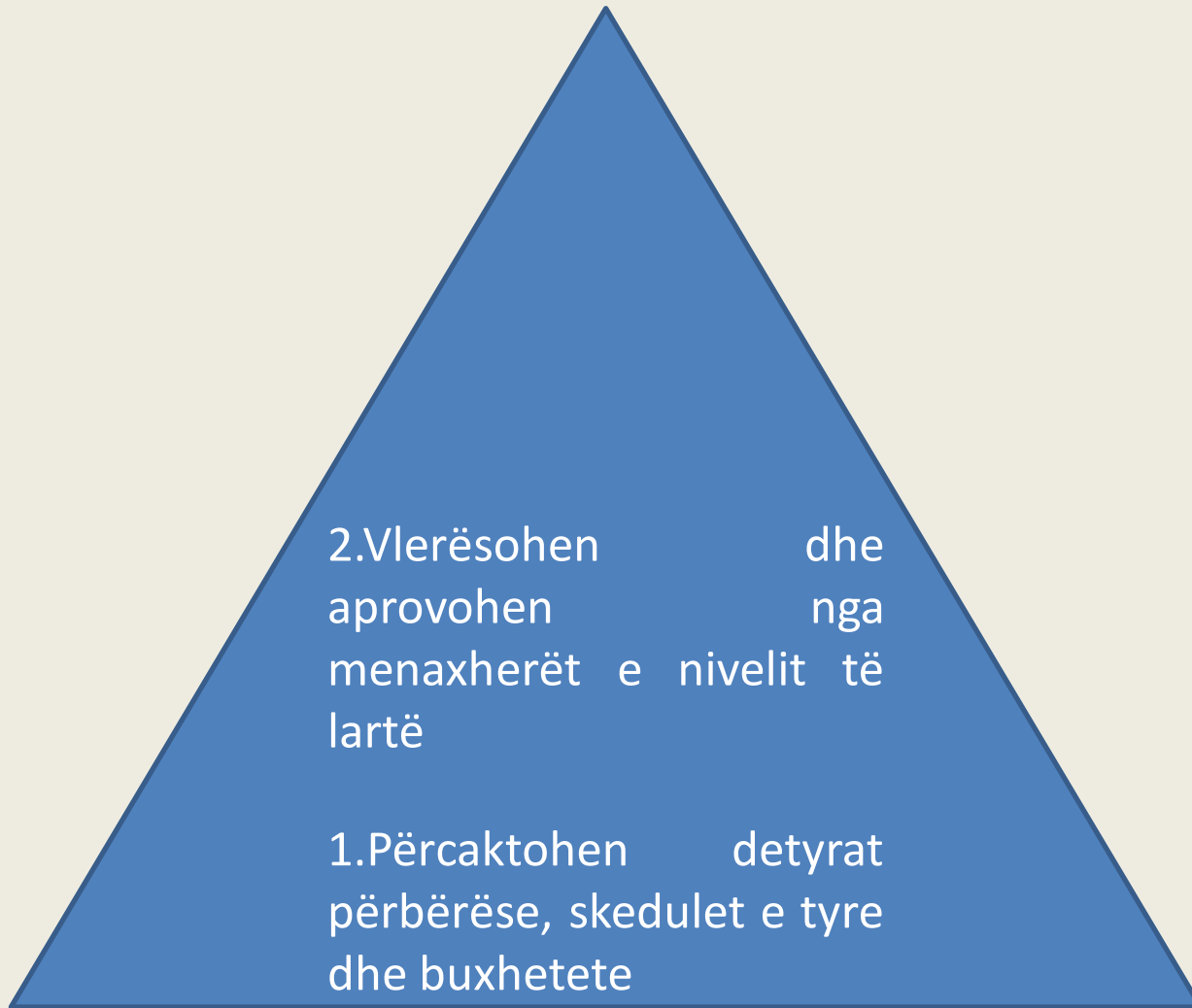
Vlerësimi i buxhetit të projektit

- Grumbullimi i të dhënave për buxhet paraqet mjaft problem.
- Ekzistojnë këto strategji kryesore për grumbullimin e të dhënave :
 1. Buxhetimi nga lartë-poshtë
 2. Buxhetimi nga poshtë-lartë

1. Menaxherë vlerësojnë koston totale të projektit dhe të detyrave kryesore që e përbëjnë atë.
2. Vlerësimet e kostos i jepen menaxherëve të niveleve më të ulta

Buxhetimi nga poshtë-lartë

Kushtet	Nga lartë - poshtë	Nga poshtë - lartë
Marrja e vendimeve strategjike		
Rëndësia e kohës dhe kostos		
Pasiguri e lartë		
Projekt i vogël për nevoja të brendshme		
Kontrata me çmim fiks		
Klienti do detaje		
Qëllimi jo i qëndrueshëm		

Kushtet	Nga lartë - poshtë	Nga poshtë - lartë
Marrja e vendimeve strategjike	X	
Rëndësia e kohës dhe kostos		X
Pasiguri e lartë	X	
Projekt i vogël për nevoja të brendëshme	X	
Kontrata me çmim fiks		X
Klienti do detaje		X
Qëllimi jo i qëndrueshëm		X

Koncepte metodike mbi përpilimin e buxhetit

- Algoritmi bazë që pasqyron përbërjen e buxhetit është:

Buxheti = Burime njerëzore + Burime Materiale + Kohëzgjatja

Fazat e planifikimit të buxhetit

- **Faza 1** – Gjykimi i përgjithshëm mbi buxhetin i cili duhet të jetë shumë i përafërt.
- **Faza 2** – Vlerësimi me mënyrë krahasuese, mbi bazën e përvojës nga projektet e tjera të ngjajshme dhe mbi bazën e informacioneve të përgjithshme të grumbulluara në realitetin ku do të realizohet projekti.
 - Kostoja e burimeve njerëzore
 - Kostoja e furnizimit të materialeve, lëndëve të para, pajisjeve e makinerive
 - Kostoja e shërbimeve të ndryshme
 - Pesha e taksave dhe tatimeveFaza kur fillojnë negociimet me furnitorët e ndryshëm dhe vlerësimi i nevojave për burime njerëzore dhe ekspertë.

Faza 3 – Detajimi i kostos sipas detyrave elementare dhe rishpërndarja e burimeve njerëzore dhe materiale në mënyrën më racionale dhe më realiste.

Faza 4 – Verifikimin e çka është planifikuar.

Faza 5 – Ripunohet i gjithë buxheti , duke reflektuar sygjerimet, vërejtjet dhe opinionet e grumbulluara gjatë fazës së katërt.

Faza 6 – Paraqitja përfundimtare dhe aprovimi i buxhetit nga Stakeholderët ose nga autoriteti miratues.

Me rëndësi është që të bëhet një fond rezervë mirëpo ekspertët rekomandojnë të jetë rreth **10% të vlerës totale** të projektit

Fleta e llogaritjes së buxhetit për një detyrë

Fleta e llogaritjes së buxhetit						
Projekti		Detyra			Përgatiti	
Data e fillimit				Data e mbarimit		
Proceset e punës	Burime njerëzore		Burime materiale		Kostoja relative	Shënime
	ekspertë		Lëndë të para e konsumi	Makineri e pajisje		
Shuma						

Tabela përmbledhëse e buxhetit

Kodi SDZ	Emërtimi i detyrës	Data e fillimit	Data e mbarimit	Kohë - zgjatja	Kostoja	Objektivi ose qëllimi
1.						
1.1.						
2.						
2.1.						
2.1.1						
2.1.2						
Shuma						

Shuma

Llogaritja e kostos për çdo punë

- Supozohet që një punë vlerësohet të kërkoj **25 h** punë të gjallë e cila paguhet me **17.5 dollarë/orë**.
- Shpenzimet e përgjithëshme për projektin janë **84 %** e pagesave direkte të punës
- Sa do të jetë kosto përkatëse?

$$\underline{25 \text{ orë} \times 17.50 \text{ dollarë} \times 0,84 = 367,00 \text{ dollarë}}$$

- Zakonisht menaxherët e projekteve këshillohen të përgatisin dy buxhete :
 1. Me shpenzimet e përgjithëshme dhe pagesat administrative
 2. Me shpenzimet e përgjithëshme dhe pa pagesat administrative

Metodat e vlerësimit të kostos

- 1. Metoda makro** – përdoret për të vlerësuar propozimin e projektit
- 2. Metoda mikro** – përdoret në rastet kur projekti është i ngjajshëm me projektet e kaluar dhe kostot nga ato projekte mund të përdoren si një pikënisje për një projekt të ri.

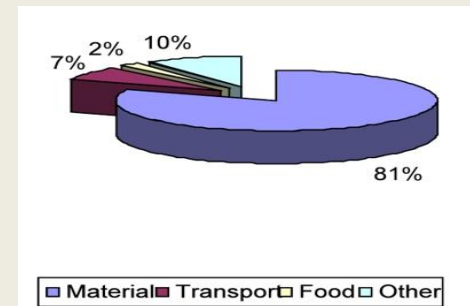
Metoda makro

1. Metodat e koeficientit – përdorimi i koeficientëve për të vlerësuar koston e projektit.

p.sh. m^2 për ndërtimin e një ndërtese

2. Metodat e përpjesëtimit – ndarja në pjesë të barabarta p.sh. Banka do zi paguaj kontraktorit paratë për projektin total mirëpo p.sh.

- Themelet = 3% të redisë totale
- Instalimi elektrik = 15 % etj.

Pagesat bëhen kur këto elemente përfundohen.

Metoda makro

3. Kurba e eksperiencës

- Kur nevojitet që disa detyra të përsëriten
- Menaxherët janë të vetëdijshëm që koha e kryerjes së një detyre përmirësohet me përsëritjen e saj

Kurba e eksperiencës – model i përmirësimit të fenomenit

- Çdo herë që sasia e outputit dyfishohet, orët e punës për një njësi reduktohen me një tregues konstant.

Treguesi i përmirësimit varion nga:

60% - një përmirësim shumë të madhë

100% - asnjë përmirësimë.

- 🚧 Disavantazhi i metodave makro – **kosto për një detyrë specifike nuk konsiderohet.**

Buxheti i projektit, është instrumenti më i rëndësishëm , nëpërmjet të cilit menaxheri mban projektin nën kontroll, dhe kur ai është realist i garanton Stakeholder-ve, suksesin e caktuar.

- Faleminderit!